

Yttrande från Regionkommittén – Statligt stöd till fiske och vattenbruk

(2014/C 114/07)

I. POLITISKA REKOMMENDATIONER

REGIONKOMMITTÉNS STÅNDPUNKT

1. Regionkommittén välkomnar översynen av reglerna för statligt stöd till fiske och vattenbruk och det offentliga samråd som Europeiska kommissionen nyligen genomförde som ett led i denna översyn.
2. Det är viktigt att översynen ses mot bakgrund av i) reformen av den gemensamma fiskeripolitiken, ii) förhandlingarna om Europeiska havs- och fiskerifonden (EHFF), de övriga europeiska struktur- och investeringsfonderna och andra relevanta EU-finansieringsprogram inom fiskeri- och vattenbrukssektorn samt iii) de övergripande insatserna för att modernisera det statliga stödet under ledning av GD Konkurrens.
3. Vi ställer oss fullständigt bakom de övergripande målen för reformen av den gemensamma fiskeripolitiken om att övergå till ett hållbart fiske och välkomnar den politiska överenskommelse om detta som nåddes under det irländska ordförandeskapet för Europeiska unionens råd.
4. ReK upprepar att utgångspunkten för reformen av statsstödsreglerna för fiske och vattenbruk måste vara att man stöder och underlättar genomförandet av reformen av den gemensamma fiskeripolitiken som en grundläggande princip. På samma sätt måste man se till att förhandlingarna om EHFF resulterar i att fonden används för att uppfylla den gemensamma fiskeripolitikens mål.
5. Vi betonar att hållbarhet i fiskerisektorn innebär att man säkerställer lönsamheten och livskraften på lång sikt för fiskebestånden i EU:s vatten samt den socioekonomiska framtiden för fiskesamhällena runt om i EU. Utvecklingen måste präglas av jämvikt mellan dessa båda aspekter.
6. Regionkommittén betonar den paradox som EU står inför, där man å ena sidan är mycket beroende av import av fiskeri- och vattenbruksprodukter (runt 60 % av den totala konsumtionen) för att tillgodose efterfrågan och önskemålen från konsumenterna i EU, och där man å andra sidan är tvungen att återgå till och följa det maximalt hållbara uttaget av EU:s fiskebestånd för att säkerställa att även kommande generationer har tillgång till dem. I det sammanhanget påminner vi om att vattenbruket bidrar till att leverera produkter som fullt ut motsvarar dem som härrör från havsfisket. Vattenbruket bedrivs också på ett hållbart sätt och utan att äventyra bevarandet av fiskbestånden. Dessutom garanterar det höga sysselsättningsnivåer och fungerar som en social buffert i krisperioder.
7. Regionkommittén betonar betydelsen av ett effektivt riktat stöd så att de små flottorna, som sett till antalet fartyg utgör den största delen av EU:s flotta, erhåller stöd från den gemensamma fiskeripolitiken och Europeiska havs- och fiskerifonden som återspeglar antalet fartyg och deras socioekonomiska betydelse, förutsatt att de verkar utgående från hållbara fiskemetoder.
8. Ett mer hållbart utnyttjande av statliga subventioner inom fiskerisektorn kräver en stark politisk vilja och insatser på alla myndighetsnivåer inom EU, vilket framgår av misslyckandet med 2002 års reform av den gemensamma fiskeripolitiken när det gäller uppnåendet av de fastställda miljömässiga, sociala och ekonomiska målen. I dagsläget befinner sig endast 22 % av fiskebestånden inom maximal hållbar avkastning, medan 35 % är överexploaterade och 43 % ligger utanför biologiskt säkra gränser (källa: studie utförd av IEEP på uppdrag av Europaparlamentet).
9. Europeiska revisionsrätten bedömde i sin särskilda rapport nr 12/2011 att fiskeflottans överkapacitet fortfarande är en av de främsta orsakerna till att den gemensamma fiskeripolitiken inte har lyckats garantera ett hållbart fiske.
10. För att uppnå detta hållbarhetsmål krävs strukturella förändringar och en diversifiering inom fiskerisektorn. Reglerna och åtgärderna för statligt stöd måste underlätta dessa förändringar, med särskild inriktning på att stödja utvecklingen av onshore-ekonomin (förädlingsindustrin, hållbart vattenbruk, lokala fiskmarknader, nya produkter, lokala leveranskedjor osv.), och de nya och hållbara formerna av fiske i Europas hav (med särskild tonvikt på de småskaliga kustfiskeflottornas och hantverksfiskets roll, men även med särskild hänsyn tagen till förbättringarna med avseende på selektivitet, energieffektivitet osv. i andra flottsegment som bidrar till att leverera fiskeriprodukter inom EU, särskilt om produkterna är avsedda som livsmedel) och samt den marina ekonomin och vattenbruksekonomin i vidare bemärkelse. Statligt stöd får inte användas för att stödja ohållbara fiskemetoder.

11. Regionkommittén erkänner fiskerisektorns värde och betydelse för EU och konstaterar att sysselsättningen är mycket koncentrerad till vissa områden och regioner i Europa och att omstruktureringen av sektorn får en stor direkt påverkan på dessa samhällen.
12. Vi är medvetna om att trycket på jordbruks, kust- och fiskesamhällena är särskilt stort på grund av den pågående socioekonomiska krisen i Europa, och att detta betyder att riktat stöd på lokal och regional nivå är avgörande för dessa samhällens långsiktiga välbefinnande och livskraft.
13. Fiskerisektorn är i likhet med många andra sektorer subventionerad, och detta är både en stor utmaning – på grund av det alltför stora beroendet av offentlig finansiering – och en möjlighet, eftersom det ger Europeiska kommissionen, medlemsstaterna och lokala och regionala myndigheter en möjlighet att använda offentliga medel för att genomföra viktiga reformer inom sektorn.
14. Kommittén framhåller vikten av att utnyttja alla tillgängliga resurser på ett så effektivt sätt som möjligt, och anser att man vid utarbetandet av partnerskapsavtalen och framtida operativa program tydligt måste prioritera att de europeiska struktur- och investeringsfonderna ska stödja kust- och fiskesamhällen, mot bakgrund av ett reformerat regelverk för statligt stöd där man är lyhörd för dessa samhällens ekonomiska behov.
15. Vi efterlyser flexibilitet i utnyttjandet av struktur- och investeringsfonderna för att säkerställa att resurserna kommer jordbruks-, kust- och fiskesamhällena till godo, och uppmanar Europeiska kommissionen att göra ett tydligt åtagande i översynen av reglerna för statligt stöd för att se till att dessa regler i praktiken snarare underlättar än hindrar en sådan flexibilitet.
16. Om dessa resurser mobiliseras effektivt och ändamålsenligt kan man förändra EU:s fiskeri- och vattenbruksnäring i grunden och bidra till en övergång till en hållbar fiskeri- och vattenbrukssektor, samtidigt som man stöder de bredare målsättningarna i strategin för blå tillväxt om att stärka den marina ekonomin och vattenbruksekonomin samt deras kopplingar till den landbaserade ekonomin, i synnerhet genom att höja värdet på fiskeriprodukterna genom att utveckla onshore-ekonomin, lokala marknader och innovativa produkter samt konsumenternas medvetenhet (särskilt i fråga om korta leveranskedjor, säsonganpassning, produkternas särart m.m.).
17. Vi uppmanar Europeiska kommissionen, medlemsstaterna och andra offentliga myndigheter runt om i Europa att ta vara på detta tillfälle och utnyttja perioden 2014–2020 för att driva fram en verklig förändring.
18. Förordningarna om stöd av mindre betydelse och gruppundantag utgör inte hela bilden när det gäller subventioner till fiskeri- och vattenbrukssektorn, eftersom medlemsstaterna har möjlighet att upprätta anmälda stödordningar (som måste godkännas på förhand av Europeiska kommissionen).
19. Fiskerisektorn gynnas också av skatteundantag för bränslen, som innebär en direkt minskning av driftskostnaderna för fiskefartyg på uppskattningsvis 1,5 miljarder euro årligen i EU, medan bestämmelserna om stöd av mindre betydelse också lämnar utrymme för bränslesubventioner till fartyg.
20. Kommittén erinrar också om en studie som utarbetades på uppdrag av GD Havsfrågor och fiske 2009, där det uppskattades att runt 718 miljoner euro skulle bli tillgängliga inom ramen för förordningen om stöd av mindre betydelse, även om det är svårt att få fram faktiska siffror för stöd av mindre betydelse på grund av att det saknas en effektiv övervakning på EU-nivå. Det uppskattas också att ytterligare 8 miljoner euro per år beviljas inom ramen för gruppundantagsförordningen för fiskerisektorn.
21. I den studie som utarbetades på uppdrag av GD Havsfrågor och fiske från 2009 lyfter man även fram ett antal risker i samband med genomförandet av förordningen om stöd av mindre betydelse, bland annat i) eventuella negativa effekter på utnyttjandet av Europeiska fiskerifonden (EFF) i medlemsstater som prioriterar stöd av mindre betydelse, ii) den eventuella snedvridning som kan uppstå på grund av att medlemsstaterna utnyttjar stöd av mindre betydelse i olika omfattning och iii) risken att stöd av mindre betydelse utnyttjas för att hålla fartyg i drift, vilket strider mot reformens mer övergripande mål om att minska fiskeflottornas storlek och omfattning.
22. ReK välkomnar att stödet av mindre betydelse blivit öppet för insyn till följd av att dessa uppgifter ingår i medlemsstaternas årsrapport om statligt stöd. Det är en viktig faktor för att säkerställa öppenheten i anslutning till stödsystemet.

23. Europeiska kommissionen måste hitta en balans i sina insatser för att minska byråkratin och rationalisera övervakningskraven, samtidigt som en tillräcklig öppenhet och kontroll säkerställs. De övergripande målen för reformen av den gemensamma fiskeripolitiken är tillräckliga skäl att införa en gedigen och öppen övervakning av användningen av statligt stöd inom denna sektor.

24. Regionkommittén konstaterar att vissa aktörer har efterlyst en höjning av det aktuella taket för stöd av mindre betydelse (30 000 euro till ett företag under en period på tre beskattningsår) för att ge lokala och regionala myndigheter större flexibilitet att stödja insatser på lokal och regional nivå, vilket anses särskilt viktigt med tanke på att fiske är en mycket vanlig näring i vissa regioner och samhällen. ReK inser att man vid en översyn av tröskelvärdet för det befintliga stödet av mindre betydelse skulle tvingas ta hänsyn till behovet av att respektera konkurrenskraften och den gemensamma marknaden.

25. Det finns emellertid en risk att en ökning av taket för stöd av mindre betydelse kan skapa ytterligare utrymme för stöd till ohållbara fiskemetoder och därigenom undergräva de övergripande målen för reformerna av den gemensamma fiskeripolitiken om att övergå till ett hållbart fiske i EU. Denna risk kan dock förebyggas i särskilda fall av landsomfattande karaktär där bristen på långsiktig hållbarhet orsakas av faktorer utanför produktionssektorn eller fångstsektorn.

26. Vi uppmanar därför Europeiska kommissionen att i sin konsekvensbedömning för de reviderade förordningarna och som ett led i utvärderingarna av svaren på samrådet tillhandahålla en detaljerad analys av de eventuella konsekvenserna (för genomförandet av den bredare reformen av den gemensamma fiskeripolitiken) av att i) behålla sektorns nuvarande tak för stöd av mindre betydelse, ii) höja taken och iii) minska eller helt avskaffa taken.

27. I denna konsekvensbedömning bör man även granska den roll som stöd av mindre betydelse spelar som en del av de mer omfattande offentliga insatserna inom sektorn, i synnerhet hur de kan utnyttjas för att tillhandahålla stöd i de fall där man inte kan utnyttja den nya europeiska havs- och fiskerifonden, den allmänna gruppundantagsförordningen för fiskeri- och vattenbrukssektorn samt anmälda stöd för denna sektor.

28. Det är viktigt att EHFF används mer effektivt under perioden 2014–2020 än vad som hittills varit fallet med EFF, med tanke på att EHFF är en avgörande finansieringsmekanism som kan användas för att tillhandahålla riktat stöd till fiskeri- och vattenbrukssektorn i syfte att bidra till de övergripande målen för reformen av den gemensamma fiskeripolitiken.

29. Det är värt att undersöka vilka fördelar det skulle innebära att flytta över stödet för beredning och avsättning av fiskeri- och vattenbruksprodukter från de sektorsspecifika förordningarna om stöd av mindre betydelse och gruppundantag för att i stället låta det ingå i de allmänna förordningarna om stöd av mindre betydelse och gruppundantag.

30. En sådan förändring ligger i linje med Europeiska kommissionens mål att skapa en mer kommersiell och affärsinriktad fiskeri- och vattenbrukssektor och att undersöka hur man kan höja värdet på fiskeriprodukter samt utveckla leveranskedjor, den bredare onshore-ekonomin och nya och innovativa strategier.

31. En överföring av stödet till verksamhet på land inom sektorn för bearbetade fiskeriprodukter och hållbart vattenbruk till den allmänna förordningen om stöd av mindre betydelse skulle innebära att sådana åtgärder omfattas av de högre tröskelvärdena i denna förordning (för närvarande 200 000 euro), vilket skulle bidra till att man övervinner investeringshindren för onshore-ekonomin och uppnår målet om att maximera fiskeproduktens potentiella mervärde för de lokala fiskesamhällena.

32. ReK uppmanar Europeiska kommissionen att beakta detta i samband med översynen av statsstödsreglerna för fiske och vattenbruk och i synnerhet göra en bedömning av vilka ekonomiska fördelar en sådan strategi skulle kunna ha för onshore-ekonomin och fiskesamhällena. Samtidigt bör man undersöka i vilken utsträckning en sådan förändring skulle kunna få oönskade konsekvenser, t.ex. en ökning av ohållbara fiskemetoder.

33. Vi uppmanar Europeiska kommissionen att revidera förteckningen över stödåtgärder i gruppundantagsförordningen för att se till att den överensstämmer med målen för reformen av den gemensamma fiskeripolitiken och att det inte finns utrymme i någon av förordningarna om statligt stöd (eller inom ramen för EHFF) för att stödja ohållbara fiskemetoder.

34. Vi framhåller möjligheterna i gruppundantagsförordningen att stödja en rad miljövärdande och bevarande åtgärder inom vattenbruket och uppmanar Europeiska kommissionen att behålla och utvidga förordningens tillämpningsområde för att möjliggöra investeringar för att skydda, bevara och förbättra den marina miljön och vattenbruksmiljön, däribland stöd till havs- och vattenbruksforskning, datainsamling, stöd till sektorn i de särskilda fall av landsomfattande karaktär där bristen på långsiktig hållbarhet orsakas av faktorer utanför produktionssektorn eller fångstsektorn, osv.

35. Kommittén uppmanar medlemsstaterna, de lokala och regionala myndigheterna och övriga aktörer att på ett nyskapande sätt utnyttja de möjligheter som dessa förordningar (och EHFF) erbjuder för att se till att alla åtgärder med syftet att förbättra fiskerisektorns, vattenbrukets, den marina miljöns och kustsamhällellens hållbarhet genomförs med bästa möjliga resultat.

Bryssel den 29 november 2013

*Regionkommitténs
ordförande*

Ramon Luis VALCÁRCEL SISO
